

**Спеціалізованій вченій раді Д 12.105.03
Донбаської державної машинобудівної академії**

ВІДГУК

офіційного опонента

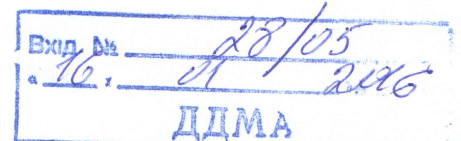
Журавки Федора Олександровича

на дисертацію Бочі Ангели Карлівни

**«Фінансовий механізм регулювання платіжного балансу в Україні»,
подану на здобуття наукового ступеню кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.08 - гроші, фінанси і кредит**

Актуальність теми дослідження. Одними з ключових завдань сучасної державної економічної політики в Україні є активізація зовнішньоекономічної діяльності, формування сприятливого інвестиційного клімату, а також підтримка експортного потенціалу вітчизняних виробників за допомогою фінансово-економічного інструментарію. Результатом проведених заходів має стати формування позитивного сальдо основних рахунків платіжного балансу, що є важливим індикатором ефективності фінансової та макроекономічної політики держави.

Серед негативних факторів, які зумовили основні тенденції розвитку національної економіки та її зовнішньоекономічного сектору протягом останніх двох років, слід виділити військові дії на сході України, розрив міжрегіональних зв'язків унаслідок анексії АР Крим, низький зовнішній попит на вітчизняну продукцію, ускладнення торговельних відносин з Російською Федерацією, зниження купівельної спроможності населення, девальвацію національної валюти, інфляційні процеси, погіршення фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання, звуження кредитної активності, скорочення обсягів державного фінансування тощо.

При цьому наявність перманентного дефіциту платіжного балансу є характерною ознакою проблем в економіці країни, усунення яких вимагає змін у проведенні державної економічної та фінансової політики. Зазначені проблеми та негативні тенденції потребують негайного вирішення.

Таким чином, актуальність дисертаційного дослідження Бочі А.К. обумовлена її метою, що полягає у розробці науково-методичних засад і практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення фінансового механізму регулювання платіжного балансу України. Досягнення поставленої мети передбачає не лише акумулювання певних теоретичних знань і застосування практичного досвіду, але й ґрунтується на аналітичних дослідженнях та економіко-математичному моделюванні.

Зв'язок теми з державними та галузевими науковими програмами, пріоритетними напрямками розвитку науки. Виконання дисертаційної роботи відповідає проблематиці актуальних наукових досліджень. Пропозиції дисертанта враховані при роботі над науково-дослідними темами у ВНЗ «Національна академія управління». Зокрема, у звіті за темою «Фінансові чинники активізації економічного розвитку» (номер державної реєстрації 0111U000331) автором запропоновано концептуальні положення розвитку фінансового механізму регулювання платіжного балансу, проаналізовано стан та основні підходи до регулювання платіжного балансу в Україні, а також визначено напрями розвитку фінансового механізму регулювання платіжного балансу.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій. Наукові положення, пропозиції та висновки дисертаційного дослідження Бочі А.К. є логічно взаємопов'язаними і несуперечливими, характеризуються високим рівнем обґрунтованості, про що свідчить структурна побудова та зміст дисертаційної роботи, широкий перелік використаних літературних джерел з досліджуваної проблематики та

обсяг проаналізованого наукового матеріалу, статистичної інформації, законодавчих і нормативно-правових актів.

Мета дисертаційної роботи, яка полягає у розробці науково-методичних засад і практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення фінансового механізму регулювання платіжного балансу України, відповідає обраній темі дослідження. Об'єкт і предмет узгоджуються із метою дисертаційної роботи. Зміст сформульованих наукових задач структурно та логічно узгоджений, їхню кількість можна вважати достатньою для розкриття обраної теми дисертації і вирішення поставленої мети.

Автор дотримується логічного та структурованого викладення матеріалу. Висновки, що наводяться в кінці розділів дисертації, є узагальненням дослідження та основою формування практичних рекомендацій. Вони не містять внутрішніх суперечностей і мають практичну спрямованість. Запропоновані автором в роботі методичні підходи є науково обґрунтованими та дозволяють проводити конкретні розрахунки. Отримані наукові положення сформульовано коректно, по кожному з них визначено наукові результати, рівень їх наукової новизни.

Цілісність та комплексність дослідження забезпечено використанням загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, а саме аналізу і синтезу, узагальнення, економіко-математичного моделювання, кореляційного аналізу, прогнозування та інших.

Основою дослідження є положення сучасної економічної теорії, публікації провідних зарубіжних та вітчизняних вчених у сфері регулювання платіжного балансу. Методологічний апарат ґрунтується на системному підході, на основі якого розроблено концептуальні положення і методи регулювання платіжного балансу України.

Основні результати дисертаційного дослідження були опубліковані в фахових виданнях, а також оприлюднені протягом 2008-2015 рр. на науково-практичних конференціях і семінарах.

Вищевикладене свідчить про достатню обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації Бочі А.К.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукова новизна результатів дослідження полягає у поглибленні науково-методичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо розвитку фінансового механізму платіжного балансу України. Серед основних наукових результатів, які становлять особистий внесок здобувача, можна виділити наступні:

1. Заслуговують на увагу удосконалені автором концептуальні положення розвитку фінансового механізму регулювання платіжного балансу відповідно до основних напрямів фінансово-економічної політики держави на теоретико-методологічному, методичному, організаційному та інформаційному рівнях, що створюють передумови для досягнення стратегічних орієнтирів регулювання платіжного балансу (стор. 42–57).

2. Вагомим здобутком є запропонований науковий підхід до побудови фінансового механізму регулювання платіжного балансу, який базується на використанні системи інструментів, принципів і методів регулювання, що сприятиме формуванню позитивного сальдо платіжного балансу України (стор.131–143).

3. Високої позитивної оцінки заслуговує удосконалений автором методичний підхід до оцінки залежності показників платіжного балансу від макроекономічних показників з метою прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо регулювання платіжного балансу (стор.60–94, 108–128).

4. Удосконалено систему організаційно-економічного забезпечення регулювання торговельного балансу в Україні, що спрямована на розвиток високотехнологічних галузей національного господарства та активізацію інноваційної діяльності (стор.144–161).

5. Заслуговує на увагу авторський підхід щодо трактування поняття

«фінансовий механізм платіжного балансу» як сукупності методів, форм, інструментів, прийомів та заходів впливу на основні складові рахунків платіжного балансу відповідно до фінансової політики держави з метою забезпечення його урівноваження. Перевагою даного підходу є те, що платіжний баланс розглядається через його функціональне призначення та особливості структурної побудови, що надає змогу розширити фінансовий інструментарій його регулювання (стор.13–41).

6. Автором розвинуто аналітичне представлення складових платіжного балансу за допомогою технологічного платіжного балансу з урахуванням тенденцій розвитку інноваційного потенціалу України, що надає можливість розширити аналітичне представлення складових платіжного балансу в частині здійснення операцій інноваційного характеру (стор.94–108).

7. Розвинуто методичний підхід до прогнозування складових платіжного балансу на основі модифікації балансово-економетричної моделі середньострокового прогнозування з метою аналітичного наповнення платіжного балансу (стор.162–174).

Наукове та практичне значення результатів дисертаційного дослідження. Теоретичне значення роботи полягає у розвитку теорії менеджменту ЗЕД шляхом розробки концептуальних положень фінансового механізму регулювання платіжного балансу країни.

Практичні результати дослідження щодо впливу основних макроекономічних показників на формування сальдо платіжного балансу враховано Головним управлінням економіки Київської обласної державної адміністрації при розробці пропозицій щодо підтримки розвитку експортоорієнтованих інноваційних підприємств регіону (довідка від 28.08.2012 № 2-12-123). Концептуальні положення розвитку фінансового механізму регулювання платіжного балансу використані в роботі Комітету з питань бюджету Верховної Ради України (довідка від 14.05.2014 № 14/05/14-544). Аналітичне представлення складових платіжного балансу

використано Міжнародним центром перспективних досліджень під час підготовки економічного прогнозу основних макроекономічних показників України (довідка від 05.02.2015 № 05/02/15-71). Теоретико-методичні результати та практичні рекомендації щодо регулювання платіжного балансу впроваджені в навчальний процес ПВНЗ «Економіко-технологічний університет» (довідка від 17.03.2015 №17/05/15-78).

Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації. Вивчення матеріалів дисертаційної роботи та автореферату свідчить про відповідність змісту автореферату основним положенням дисертаційної роботи. Дослідження має концептуальний та прикладний аспекти, що є характерним для наукової роботи.

Автореферат оформлений згідно з вимогами «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, повністю в стислій формі передає основні положення дисертації і не містить інформації, яка не була розглянута в роботі.

Оцінка публікацій. Основні результати дослідження опубліковано у 16 публікаціях, з них 11 робіт у фахових виданнях (п'ять з яких включені до міжнародних наукометричних баз) та 5 тез матеріалів конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 4,5 ум.-друк. арк., з яких особисто автору належить 4,2 ум.-друк. арк. Обсяг друкованих праць та їх кількість відповідають вимогам ДАК України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Дискусійні положення та недоліки. Відзначаючи високий рівень обґрунтованості теоретичних, аналітичних і методичних положень дисертації, цілісність та логіку викладення матеріалів дослідження, слід зазначити деякі дискусійні положення, недоліки та зауваження, що мають місце в дисертаційній роботі.

1. На рис. 2.1 (стор. 61) наведено перелік екзогенних чинників впливу

на платіжний баланс, але в подальшому аналізі не враховано методи міждержавного регулювання платіжного балансу, не досліджено їхню структуру та можливий вплив на сальдо платіжного балансу.

2. Методичні положення щодо складання технологічного платіжного балансу носять загальнотеоретичний характер та потребують доопрацювання з позиції процесів та комплексу задач, які вирішуються під час управління інноваційним потенціалом (стор.97, 108).

3. У п. 1.1 дисертації «Теоретичні основи регулювання платіжного балансу» (стор.13–32) забагато уваги приділяється загальновідомим теоретичним підходам щодо регулювання платіжного балансу. В той же час сучасні науково-методичні підходи до регулювання платіжного балансу висвітлено недостатньо.

4. У п. 2.1 «Аналіз стану та особливості формування основних рахунків платіжного балансу» (стор.60–94) наведено моделі поточного рахунку платіжного балансу, зокрема експорту та імпорту, заощаджень та інвестицій. При цьому було б доцільно доповнити аналіз результатів розрахунків оцінкою чинників впливу на цей рахунок, визначити їх позитивну або негативну дію.

5. За результатами прогнозу основних рахунків платіжного балансу України було б доцільно розробити комплекс заходів щодо регулювання платіжного балансу та відповідної фінансово-економічної політики держави як за оптимістичним, так і за песимістичним сценаріями (стор.163).

6. У п. 2.3 «Методичні положення оцінки збалансованості платіжного балансу» (стор.108–128) автором розкрито методичні основи оцінки урівноваженості платіжного балансу, проте недостатньо уваги приділено визначенню збалансованості платіжного балансу України, що не дає можливості оцінити критичність його дефіциту.

7. У пропозиціях щодо системи організаційно-економічного забезпечення регулювання платіжного балансу доцільно було б зазначити

яким чином зміниться структура та характер зовнішньоекономічних зв'язків суб'єктів господарювання у контексті євроінтеграційних процесів, зокрема виконання зобов'язань Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (стор.145–149).

Проте, зазначені зауваження не знижують високого рівня дисертаційної роботи, суттєво не впливають на її загальну позитивну оцінку.

Загальна оцінка дисертації та її відповідність вимогам Міністерства освіти і науки України. Дисертаційна робота Бочі Ангели Карлівни «Фінансовий механізм регулювання платіжного балансу в Україні» є цілісною, завершеною, самостійно виконаною, кваліфікованою науковою працею, у якій автором отримано нові науково обґрунтовані результати щодо розробки науково-методичних засад і практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення фінансового механізму регулювання платіжного балансу України.

Зміст дисертації відповідає визначеній меті та поставленим завданням, які повністю вирішені у процесі дослідження. Основні положення роботи, які виносяться на захист, мають елементи наукової новизни. Автореферат відображає основні положення дисертаційної роботи. Наукові положення, що виносяться на захист, повністю відображені у публікаціях здобувача, які відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України. Подана до захисту дисертаційна робота написана науковим стилем, матеріал викладено в логічній послідовності, висновки науково обґрунтовані та підтверджуються результатами спостережень. Напрямок дисертаційної роботи відповідає профілю спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертаційна робота «Фінансовий механізм регулювання платіжного балансу в Україні» за змістом і оформленням відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого

наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р., що висуваються до кандидатських дисертацій, а її автор – Бочі Ангела Карлівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

**Завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Української академії банківської справи
Міністерства освіти і науки України (м. Суми)
доктор економічних наук, професор**

Ф.О. Журавка

Підпис професора Журавки Ф.О. засвідчую:

Вчений секретар

Української академії банківської справи

доктор економічних наук, доцент

Т.Г. Савченко